

La natura ètica de la mediació

IDENTITAT I ÈTICA DE LA PERSONA MEDIADORA

M. Carme Boqué Torremorell

Universitat Ramon Llull – FPCEE Blanquerna (Barcelona)

COPEC – Girona

DIA EUROPEU DE LA MEDIACIÓ

© Propietat Intel·lectual M. Carme Boqué Torremorell.

Tots els drets reservats. Se'n pot fer referència citant la font, però no es pot reproduir literalment.

¿Per què parlem d'ètica en mediació?

“El ojo que ves no es ojo porque tú lo veas; es ojo porque te ve.”

Antonio Machado

La mediació com a activitat ètica

- ✓ El mediador “natural” té autoritat moral.
- ✓ La mediació està tenyida de valors: honestat, cooperació, equitat, diàleg, etc.
- ✓ La mediació, com a professió emergent ha de provar a la societat:
  - la seva eficàcia: resultats
  - el seu rigor: procés
  - i la seva bondat: ètica
- ✓ La mediació promou una cultura de pau.

El codi ètic

- ✓ Dóna identitat a la professió.
- ✓ Exerceix control sobre els professionals.
- ✓ Estableix la bona praxi o conducta professional apropiada.
- ✓ Indica estàndards de qualitat.
- ✓ Informa a la societat dels valors que sustenten la professió.
- ✓ És protector i coercitiu a la vegada.
- ✓ Exigeix un compromís professional.

Les virtuts de la mediació (I)

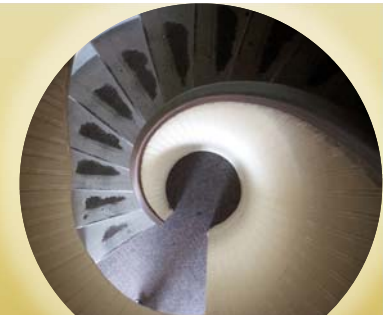

VIRTUT: manera de ser que entre el defecte (éllipsis) i l'excés (hyperbolê) elegeix de forma deliberada (proaíresis) el terme mig o just mig (mesótês).

MEDIACIÓ: acte i efecte d'arribar a un punt mig.

1. Els protagonistes del conflicte *elegeixen deliberadament* la via que més els convé per tal de resoldre'l o transformar-lo.
2. L'acció de la persona mediadora consisteix en establir *el terme mig* entre els protagonistes del conflicte.
3. L'acord de mediació ha de respondre al principi de guanyar-guanyar. Quan s'aconsegueix que les parts enfrontades col·laborin ens acostem al *punt d'excel·lència moral*, lluny d'egoismes, abusos i venjances, per un costat, i d'indiferència, passivitat o fugida, per l'altre.

Les virtuts de la mediació (II)

VIRTUT: expressa la saviesa pràctica de la convivència humana i es reconeix en l'acció, ja que mitjançant successius intents busca aproximar-se al just mig que assenyala el bo, el millor. El just mig s'assoleix estenent un pont i reconciliant els extrems, o sigui, descobrint el seu punt d'encontre, motiu pel qual no es tracta d'una equidistància aritmètica.

MEDIACIÓ:

1. Els acords es construeixen en *el pla pràctic*, precisant quines accions, quan i comes durant a terme.
2. La mediació es considera un procés de transformació de conflictes. Així doncs, és a través de *successives aproximacions* que s'intenta descobrir i construir la millor solució possible en un moment donat.
3. Se sol comparar l'acció de mediar amb la tasca d'*estendre ponts* entre dues posicions extremes o distants entre si.
4. La *saviesa*, en aquest cas de la persona mediatadora, requereix estar en disposició d'aquelles eines que, aplicades en el moment precís, contribueixen a forjar la reunió de les parts a través de les seves diferències.

Les virtuts de la mediació (III)

VIRTUT: les virtuts no constitueixen un hàbit inconscient o un costum, sinó una elecció personalitzada i lliure, determinada per la raó, que integra els sentiments i els modula cap el bé. La persona virtuosa manifesta el desig intel·ligent d'exercir les qualitats morals que són capaces de fer aflorar les millors possibilitats en cada moment.

MEDIACIÓ:

1. El procés mediador és permanent, ja que respon a *una manera de fer consistent* i formalitzada.
2. La *personalització i la llibertat d'elecció* són dos dels grans valors, o principis, de la mediació perquè els participants en el procés mediador ho fan personalment i construeixen els acords amb total llibertat.
3. La persona, en la mediació, s'entén com un subjecte amb *sentiments i emocions* que són presents en el conflicte, per tant, han d'expressar-se i canalitzar-se, alhora que el *pensament reflexiu* ajuda a explorar millor la situació.
4. El *desig intel·ligent*, propi de la persona virtuosa, d'exercir les qualitats morals que són capaces de treure les millors possibilitats en cada moment, es pot traduir, en mediació, en el principi de voluntarietat que expressa, per part dels protagonistes del conflicte, la seva intenció de sortir del conflicte de la millor manera possible per a tothom.
5. Tant les virtuts com la mediació són *sensibles a l'entorn* en què es desenvolupen, el qual esdevé un altre actor més del procés que modula allò que en cada ocasió resulta correcte i apropiat.
6. Els *acords de mediació son viscuts*, no queden en promeses ni en bones intencions.

12 preguntes ètiques en mediació (I)

Pregunta 1. ¿S'ha aollit als participants en la mediació?

L'acollida com a valor també implica: serenitat, discreció, empatia, disponibilitat, comprensió, hospitalitat, cortesia.

Pregunta 2. ¿S'ha generat un clima d'optimisme?

En la constel·lació de l'optimisme hi brillen valors com: confiança, esperança, alegria, humor, gratitud, felicitat.

Pregunta 3. ¿S'ha reconegut la dignitat de cada persona?

Formen part de l'univers de la dignitat valors como per exemple: alteritat, acceptació, benvolença, respecte, honor, pietat.

Pregunta 4. ¿S'ha estimulat la diversitat humana?

Pròxims al valor de la diversitat hi trobem: tolerància, igualtat, sensibilitat, tacte, fraternitat, flexibilitat.

12 preguntes ètiques en mediació (II)

Pregunta 5. ¿S'ha fomentat el mutu enteniment?

L'enteniment se sustenta en altres valors igualment rellevants: diàleg, escolta, sinceritat, coherència, benevolència, silenci, paciència, veracitat, consens.

Pregunta 6. ¿S'ha empoderat als participants en la mediació?

Alguns valors que fomenten l'empoderament són: resiliència, saviesa, eficiència, fortaleza, educació.

Pregunta 7. ¿S'ha aconseguit la cooperació?

El conjunt de valors presents en la mediació col·ligats amb la cooperació són: empatia, assertivitat, solidaritat, reciprocitat.

Pregunta 8. ¿S'ha deixat espai a la creativitat?

Entre els valors propers a la creativitat mencionarem: imaginació, flexibilitat, transgressió, innovació.

12 preguntes ètiques en mediació (III)

Pregunta 9. ¿S'ha promogut la coresponsabilitat?

Entre els valors relacionats amb la responsabilitat destaquen: reparació, reconciliació, compromís, fidelitat, memòria, serietat, coratge, autoexigència.

Pregunta 10. ¿S'ha preservat la llibertat de decisió?

En el cosmos de la llibertat com a valor també hi trobem: autonomia, participació, democràcia, prudència, responsabilitat.

Pregunta 11. ¿S'ha obrat amb con justícia?

Valors que acompanyen en tot moment al de justícia són: equitat, esperit crític, honestedat, valentia, bona fe, pau.

Pregunta 12. ¿S'ha treballat amb eficiència?

Com a valors associats a l'eficiència subratllem: esforç, rigor, sostenibilitat, sobrietat, tenacitat, perseverança, generositat.

Principals dilemes ètics en mediació (I)

1. Els límits en l'àmbit d'actuació de la mediació (avaluació inicial).
2. La qüestió de la imparcialitat del mediador.
3. La confidencialitat.
4. La presa de decisions informada.
5. L'autodeterminació dels protagonistes del conflicte.
6. La diferenciació entre mediació, assessorament i consell legal o terapèutic.
7. La garantia de que ningú no sortirà perjudicat pel fet de participar en un procés de mediació.
8. Les situacions en que s'abusa del procés.
9. Els conflictes d'interès.

Principals dilemes ètics en mediació (II)

- ✓ Els mediadors han de fer front als dilemes ètics cas a cas.
- ✓ Més enllà de la distinció entre el que és correcte i el que és incorrecte, el verdader dilema ètic sorgeix quan hi ha bones raones per elegir vies d'acció divergents.
- ✓ Qualsevol persona mediatadora experimenta, a més, una tensió ètica que també té que veure amb les seves pròpies creences i valors, amb les seves habilitats i competències, amb els seus interessos professionals i els seus límits com a persona.
- ✓ Existeixen multitud d'ideologies i estils en mediació.
- ✓ Els graus de regulació subjacents a la mediació varien i fins i tot entren en contradicció.

Els codis deontològics en mediació

- 10 principis (en general): *conflictes d'interès, competències i límits del mediador, imparcialitat, voluntarietat, confidencialitat, no perjudici, autodeterminació, consentiment informat, deures cap a terceres parts (externes a la mediació) i honestedat.*
- A més a més: *diligència, interès de terceres parts, recomanacions sobre la veracitat en la difusió dels serveis de mediació, clar establiment dels seus costos, compromís amb la correcta promoció de la mediació, formació permanent, ajuda a nous professionals.*
- Rigidesa i inconsistència per:
  - Model de mediació
  - Vigència de distints codis
  - Canvi social accelerat
  - Dificultat d'establir una jerarquia entre normes
- Aparició de codis específics.

Més enllà dels codis deontològics en mediació (I)

- Fóra interessant mantenir un ***debat intraprofessional*** obert al voltant de la natura ètica de la mediació i dels dilemes concrets que sorgeixen en la pràctica.
- Igualment, la difusió i estudi de ***bones pràctiques***, com a exemple i testimoni a la vegada de processos èticament rics, també serviria al mateix fi: fomentar la percepció axiològica del mediador.
- Tant l'***autoreflexió*** com la ***pràctica reflexiva*** són estratègies vàlides. Un mediador competent hauria de ser capaç de percebre els valors en joc al llarg del procés, reflexionar-hi, analitzar els criteris ètics que el guien i anar assumint una escala moral.
- Una ***formació*** rigurosa sobre la ***naturaleza ètica*** de la mediación en la capacitación de mediadores que vaya más allá de un repaso al código deontológico al cual atenerse. La ética emerge cuando hay capacidad de elección, con lo cual el discernimiento moral es un elemento clave en esta profesión.

Més enllà dels codis deontològics en mediació (II)

- El coneixement i **investigació centrada en els dilemes morals**, com els viuen els participants en mediació i els mediadors, com ressonen en la societat, etc. també són nuclears.
- L'**avaluació de la mediació** no s'hauria de cenyir a aspectes processals i de resultat, sinó que mereixeria la pena incorporar qüestions referents als valors i dilemes percebuts i a la forma com s'han enfrontat.
- La **comediació** i la **supervisió** també contribueixen a la reflexió sobre el propi mode de procedir i, aquí, no ens referim a les tècniques utilitzades (no tot és ètica, moltes decisions són funcionals), sinó a la revisió dels valors que s'han promogut i a la presa de consciència del perquè de les eleccions efectuades pel mediador en un context donat.